

## **A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes első külföldi fellépésétől az első nemzetközi bábfesztivál megszervezéséig (1961-1968)**

**LENKEFI Zoltán**

PhD student, University of Arts Târgu Mureş

zoltanlenkefi@gmail.com

**Abstract: From the First Foreign Performance of the Sunbeam Puppet Ensemble from Békéscsaba until the Organization of the First International Puppet Festival (1961-1968)**

*The career of The Sunbeam Puppet Theater of Békéscsaba has been shaped even more by the experience of international competitions, active participation in the international puppetry scene and foreign performances than the domestic success. These hard earned relationships brought them growth, confidence and last but not least, conscious development. In my research, I examine the exact period of time when The Sunbeam Puppet Theater becomes a member of UNIMA to the first international puppet festival organised by them. These creative years, from 1961 to 1968 are the prime example of the support and recognition that an amateur theater can gain with committed work and solid artistic conception. The importance of this period is also supported by the fact that the international relationship network established during these times significantly shaped the international and professional career of The Sunbeam Puppet Theater for nearly three decades, all the way to the 1995 passing of Mr. Konrád Lenkefi. Last but not least, a new initiative, the International Childrens' Puppet Festival of Békéscsaba, was established, which was the first to bring international puppet shows for children to Hungary after 1945.*

**Keywords:** *puppet history; amateur movement; puppet ensemble; state socialism; puppet festival.*

A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes életét talán a hazai sikerek soránál is aktívabban alakította a külföldi szereplések által elért nemzetközi megmérettetések tapasztalata, a nemzetközi bábjátékos életben való szerepvállalás. Az így megszerzett kapcsolatrendszer látható fejlődést, magabiztosságot és nem utolsó sorban tudatos építkezést mutat. Jelen dolgozatomban a Napsugár UNIMA-taggá válásától az első általuk rendezett nemzetközi bábfesztiválig tartó időszakot vizsgálom. Az 1961-68 közötti évek jól példázzák, hogy milyen támogatottságot, elismertséget tud szerezni egy



amatőr együttes is, megfelelően elkötelezett munkával, művészi koncepcióval. A jelzett időszakban kiépített nemzetközi kapcsolatrendszer és struktúra még közel három évtizeden át, Lenkefi Konrád haláláig segítette a Napsugár szakmai munkáját. Valamint megalapozott egy új kezdeményezést, a Békéscsabai Nemzetközi Bábfesztivált, amely elsőként hozott külföldi gyermek bábelőadásokat Magyarországra 1945 után.

### Az első kiemelkedő siker

Ahhoz, hogy a Bábegyüttes szakmai elismerést vívjon ki magának, sok mindent szem előtt kellett tartania. Fontos volt a fenntartó, a szakmai vezetők és a városi vezetés iránymutatása. Eddigi kutatásomban arra kerestem a választ, hogy milyen fenntartási rendszerben, milyen anyagi körülmények között dolgozott a Napsugár. A bennük feltárt háttér fontos alappillére volt egy jól kiszámítható, előre tervezhető szakmai munkának. A szakmai munka azonban nem jöhet létre megfelelő szakmai irányítás nélkül. Abból látható, hogy egy támogató, alaposan megszervezett, jól működő rendszerről van szó. Mindezek mellett szükség volt művészi inspirációra, folyamatos képzésre, fesztiválrészvételekre. A részben tetten érhető inspirációkból, illetve a fesztiválokon megszerzett, nyomon követhető tapasztalatokból, ismeretségekből alakultak ki azok az ötletek, amelyek végül előadásokká formálódtak. Minden bizonnyal ennek a rendszernek a jelentőségét értette meg Lenkefi Konrád, hiszen ezeket az irányelveket követte mindvégig. Lényegében autodidakta módon, egyéni és közösségi tapasztalatokat szerevezve tanulta meg a bábszínházcsinálás alapelveit. Ahhoz azonban, hogy első sikereit elérhesse, szüksége volt a felkészültségen túl egy művészileg karakteres, jellegzetes előadásra és az általa sugallt művészi koncepcióra is. Ez lett a *Vásár*, amely Weöres Sándor verse és Kovács Ildikó<sup>1</sup> bábszínpadí átírata nyomán született 1961-ben. Kovács Ildikó 1974-ben

---

<sup>1</sup> Kovács Ildikó (Sepsiszentgyörgy, 1927. december 5. – Kolozsvár, 2008. január 23.) Bábszínházi rendező, szakíró, a bábművészet kiemelkedő alakja. Szakmai életútjának legfontosabb állomásai: Kolozsvári Állami Bábszínház (1949-1955), Nagyvárad Állami Bábszínház (1955-1958), Kolozsvári Állami Bábszínház (1958-1984) – a kolozsvári bábszínház „arany korszaka”, „(kényszer) nyugdíjas évek” –, rendezések szinte minden erdélyi bábszínházban és Pécsen (1984-1990), Kecskeméti Círóka Bábszínház, nyári Soros-iskola Erdélyben (1990-1998) – „a kecskeméti iskola megteremtése”, rendezések magyarországi és romániai bábszínházakban és egyéni bábjátékosokkal (1998-2004). Összesen 11 romániai (erdélyi) és 4 magyarországi bábszínházban rendezett. 2004 után, néhány rendezés mellett, a fő figyelmét könyvírásra és a bábszínház nevelésre fordította. Az erdélyi magyar bábművészet iskolateremtő személyisége volt. Stilizált népművészeti motívumokból, alapvető idomaira bontott térből alakította ki fantáziadús látványtechnikáját, asszociációs, értelmi bekapcsolódásra ösztönözve nézőit. Az élő és bábjáték vegyítésével a játékoságra fókuszálva a gyermek és felnőtt nézőket egyaránt részesévé tette az általa teremtett világnak. Számos jelentős író – köztük Csokonai, Tamási Áron, Bajor Andor bábművét vitte színre. Feledésnek indult klasszikus magyar művészetet helyezett újra a közgondolkodásba. A pantomim mozgalom támogatójaként létrehozta a kolozsvári Mim 7 csoportot. Az *Utunk*, *Korunk*, *Művelődés* hasábjain megjelent számos tanulmányában, cikkében



jelentette meg *Báboskönyv* című szöveggyűjteményét, amelyben először szerepel a *Vásár* scenáriuma, rendezői instrukciókkal ellátva, ám e szövegkiadás jóval a bemutató után történt (Kovács, 1974, 10). Lenkefi Konrád rendezése előtt, tudomásom szerint Kovács Ildikó közbenjárásával nem volt bábszínházi feldolgozása a műnek. A *Vásár* Lenkefi Konrád bábszínházi törekvéseinek megalapozásaként értelmezhető: a rendezői vízió alapjául a zene, a képzőművészet és a dramaturgia harmóniája szolgált. A bemutatót követően az előadás Békés megyében kezdte meg útját, azután az együttes első nemzetközi zsűri előtti megmérettetésén vett részt, ahol elismeréssel fogadták.

A nemzetközi Bábszövetség elnökségének IX. konferenciáját november 25 és december 2 között, a Népművelési Intézet és a Művelődésügyi Minisztérium közreműködésével Budapesten tartotta. [...] 12 országból 40 küldött vett részt. Többek között itt voltak a japánok, svédek, az NSZK bábosai, a lengyelek, a románok és a szovjet művészek is. A kiválasztott 6 együttes közül a legnagyobb sikert a Békéscsabai Napsugár együttese aratta. A 20 tagú gárda – valamennyien fiatalok – bemutatta Weöres Sándor és Kovács Ildikó bábjátékát *Vásár* címmel. [...] A bemutatott darab minden szempontból kifogástalan volt. Az együttes vezetője Lenkefi Konrád kitűnő előadást produkált, bábuival valószínűleg meglevenednek a nézők előtt, üde természetes vidámsággal mozogtak és beszéltek. Képzőművészeti megjelenési formáival a bábuk megtalálták a ma emberének hangját, hangulatát és mozdulatait. Előadás közben számos esetben nyílt színi tapsot kaptak, és a szakmai közönség egyöntetű megállapítása az volt, hogy az együttes teljesítménye nemcsak országos, hanem nemzetközi színvonalon mozgott.

Anon.a, 1962, 9

Ennek hatására hívták meg a csapatot 1964-ben Karlovy Varyba, az UNIMA soron következő bábfesztiváljára, ahol a társulat a legjobb előadás díját kapta. Sikerét az elmondások szerint az okozta, hogy a megjelenő bábegyüttesek leginkább cirkuszi témájú előadásokat hoztak magukkal, amelyek közül kiemelkedett a *Vásár*, a népi kultúra bemutatásával.

Az előadás a fesztiválsiker és a folyamatos repertoáron tartás révén Békés megye és az ország amatőr bábegyüttesei számára tartós hatással bírt, a képzőművészeti megjelenítés és a vers összhangja, egysége bábos szakmai szemszögből nevelő értékű

---

járult hozzá a korszerű bábművészet elméleti kérdéseinek tisztázásához, a bábjátszás modern szemléletének uralkodóvá tételéhez. Egy szaktanulmányát a svájci *Puppenspiel* is közölte. Hazai és külföldi bábfesztiválokon díjazták, Móricz Zsigmond állatmeséiből rendezett bábelőadásáról színes tévéfilm készült Szarajevóban. Már mint nyugdíjas *Hófehérke* meséjével, majd a *Pinocchio* bemutatójával szerepelt a nagyszombati Bábszínház pódiumán, s a nagyszombati alkotótáborok csoportjai számára pantomim-forgatókönyveket szerzett. Vö. *Kovács Ildikó hagyatékának digitalizálása*, elérhető URL cím:[https://static-cdn.hungaricana.hu/media/uploads/reports/2018/petöfi\\_irodalmi\\_múzeum\\_-\\_országos\\_színház-történeti\\_múzeum\\_és\\_intézet\\_204150\\_00087.pdf](https://static-cdn.hungaricana.hu/media/uploads/reports/2018/petöfi_irodalmi_múzeum_-_országos_színház-történeti_múzeum_és_intézet_204150_00087.pdf), letöltés dátuma: 2020.04.29.



volt. Ráadásul mindez abban az időszakban történt, amikor a költő, Weöres Sándor nem publikálhatott, hiszen 1956 után másodízben került a nemkívánatos szerzők listájára. Új kötetének megjelenését csak 1964-ben engedélyezték, *Hold és Sárkány* címmel.

A *Vásárral* Lenkefi Konrád tehát lerakta azokat az alapokat, amelyek a Bábegyüttes későbbi elismertségéhez vezettek. Meg kell vizsgálni azonban, hogy milyen más történések vezettek még a nemzetközi hírnév felé. A Napsugár kiemelt bábegyüttesként tevékenykedett a megyében, ami nem csak azt jelentette, hogy folyamatosan előadásokat játszott, hanem szervezte a megye bábjátékosainak oktatását, és találkozókot is tartott. Ezen találkozók megszervezése nagyfokú tudatosságot és átgondoltságot mutat, hiszen a tanulás és az építkezés letéteményesei voltak. Lenkefi felismerte, hogy a könyvek, a folyamatosan rendelt szakirodalom mellett a fejlődés fontos színterét képezik a helyben szervezett bábos találkozók, illetve a más városokban tartott összejövetelek látogatása. A Bábegyüttes naplójából kiderül, milyen sok rendezvényen vett/vettek részt, ami alátámasztja, hogy fontosnak tartotta a szakmai felkészülést. Ezekon a találkozókot sok olyan produkció megtekinthető, amelyek inspirálták, a szakmai megbeszélésekből pedig rengeteget tanulhatott, hiszen a zsüri minden előadást hosszan végigelemzett, és sok esetben ezeket az elemzéseket még rögzítették is. Fellelhető a *Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplójában* egy feljegyzés az 1965. április 9-én kezdődött Békéscsabai Bábjátékos Napokról, amelyben megtaláljuk az együttes fesztiválon szereplő előadásáról szóló részt is:

[...] a pécsi bábszínház után a hazai együttes, a Napsugár Bábegyüttes zárta be a bemutatók sorát Balogh Beatrix – Dudás István *Éljen a tavasz* című összeállításával. A kritika örömmel vette tudomásul, hogy az együttes, amely már nemcsak a hazai, de külföldi színpadokon is bebizonyította tudását és a *Vásár* című bábjátékkal megteremtette az úgynevezett békéscsabai stílust, most ismét bizonyított és gyarapította a békéscsabai stílust egy újabb gyöngyszemmel. Feltétlenül kiválóan tartja a zsüri az együttesnek azon törekvését, hogy a magyar folklórt ilyen színvonalon és ilyen ízléssel meghonosítsa a színpadon. Hangsúlyozást nyert továbbá, hogy a gyermekek esztétikai fejlődését, amelyet sokszor ér negatív hatás, nagymértékben elősegítik az ilyen jellegű bábjátékok. Ez a bemutató visszaidézte az 1962-ben Budapesten nagy sikerrel bemutatott *Vásár* című bábjáték forró hangulatát.

Lenkefi.c, 1965, o.n.

### **Első lépések a fesztiválszervezésben**

Mielőtt továbblépnék, fontosnak tartom tisztázni a különböző találkozók, úgymint Bábjátékos Tájékonferencia, Bábjátékos Találkozó és Bábfesztivál elnevezését. A Bábjátékos Tájékonferenciákat a Népművelési Intézet indította útjára azzal a szándékkal, hogy a bábmozgalomban résztvevő amatőr bábcsoportok évente egy alkalommal országos szinten bemutatkozhasanak egymásnak és a szakmai köröknek. A Bábjátékos Találkozókat a városi Népművelési Tanácsadókban dolgozó szakmai referensek szervezték ugyanazzal a céllal, mint a tájkonferenciákat, csak sokkal kisebb kört érintettek, hiszen a megyei bábegyüttesek vettek részt rajtuk. A Bábfesztivál pedig egy



magas szakmai szervezet (Békéscsaba esetében az UNIMA), illetve a Művelődési Minisztérium és a Népművelési Intézet támogatásával létrejövő, akár nemzetközi résztvevőket is beemelő rendezvény volt, amely már nem csak az amatőr társulatok bevonásával működött, hanem hivatások is részt vehettek rajta. A Bábfesztivál megrendezésében érthető módon már a városi és megyei tanácsok is részt kívántak venni.

Az első találkozó megszervezése fontos vállalkozás volt Lenkefi Konrád és a Bábegyüttes életében is. Ez az V. Bábjátékos Tájékonferencia volt, amelyet Szeged, Miskolc, Pécs és Debrecen után Békéscsaba bonyolíthatott le 1962. április 6-7-én. A Népművelési Intézet kérte fel a bábcsoportot és annak vezetőjét, hogy rendezze meg az eseményt, amelynek két napján megközelítőleg 200 bábjátékkal foglalkozó szakember, pedagógus és játékos vett részt. A programok egyértelműen az ide érkezők okulására szolgáltak. A Népművelési Intézet elképzelése már a megalakulásától, 1951-től kezdve egy olyan bábos hálózat kiépítése volt, amely önképző módszertannal, de felsőbb segítségnyújtással működhet. Ezt szolgálták a tájkonferenciák, lehetőséget adva arra, hogy a megyében működő bábjátékosok találkozhassanak, megmutathassák előadásaikat és szakmai megbeszélés keretein belül eszmét cseréljenek. Mindebbe bevonták azokat a hivatásos bábosokat, pedagógiai szaktekinvélyeket is, akik átadhatták tapasztalataikat. Előadást tartott az óvodáskorú gyermekeknek való bábozás problémáiról dr. Bakkay Tiborné főiskolai tanár, valamint Koós Iván, az Állami Bábszínház állandó tervezője is, „Modem képzőművészeti törekvések a bábművészetben” címmel. A találkozáson részt vettek a mezőkovácsházi, az okányi, az orosházi bábosok. A résztvevők megnézhatték a Napsugár Bábegyüttes *Hőemberek és Vásár* című előadásait is a rendezvénynek helyet adó Balassi Művelődési Otthonban.

Itt fogalmazódott meg először, hogy Békéscsaba városa jó bázisa lehet ezeknek a találkozóknak, és itt merült fel a városi vezetésben első alkalommal, hogy ezek jó hírét vihetik Békésnek. Ugyanakkor a Bábegyüttes naplójában található összefoglaló megemlíti, hogy a Balassi Kulturális Otthon méltatlan helyszín, mert nincs rendes színpada és nézőtere sem. Már ekkor megnyilvánult tehát az a gondolkodó, előre tervező hozzáállás, amely később egyre magasabbra emelte a színvonalat. Ekkor találták ki, hogy a későbbiek folyamán a Békéscsabai Jókai Színház lehet megfelelő helyszíne az eseménynek. Kiemelkedő momentum az is, hogy 1962. július 9-én hírt kapnak az UNIMA magyar tagozatától, hogy az együttest felveszik a szervezet tagjainak sorába. Szeptemberben pedig meghívást kaptak az Állami Bábszínház 15 éves fennállása alkalmából rendezett kongresszusra Budapesten, amely egyben az UNIMA huszonöt tagú elnökségének kilencedik konferenciája volt. Ezzel együtt került megrendezésre amatőr bábosokkal a VI. Bábjátékos Tájékonferencia is, ahol az ország legjobb hat bázis együttese (Debrecen két csoportja, Békéscsaba, Miskolc, Pécs, és Szeged bábcsoportjai) mutatták be az elmúlt évek legsikeresebb előadásait. A Napsugár november 30-án szerepelt a *Vásárral*, amellyel az ország legjobb amatőr bábszínháza címet szerezte meg. A konferencián részt vett az



UNIMA főtitkára, prof. Dr. Jan Malik<sup>2</sup>, aki méltatta az előadást és az azt tervező Lenkefi Konrádot (Lenkefi.a, 1964, o.n.). Ennek folyományaként, a magyar UNIMA felkérésére kiküldetésbe ment a társulat Karlovy Varyba, az 1964. május 23-31 között megrendezésre került Első Nemzetközi Amatőrbábjátékos Fesztiválra. A Prágától 130 kilométerre lévő kisvárosban az együttes ismét a *Vásár* című előadásával vett részt. A hír kapcsán Kovács Ildikó, a Weöres-átirat készítője a következőket írta levelében: „[...] nagyon-nagyon örültem a hírek, a meghívásnak. Elsősorban magukért. Az mindig nagyon jó, ha az ember elképzelése, meggyőződése igazolást nyer. Ráadásul nem is akárhoh, hanem nemzetközi vonalon. Hiába, bár Malik professzor színháza eléggé konzervatív, azért Malik nagyon szereti azt, ami friss.” A nemzetközi zsűri kiemelte az együttest, és a fesztivál 18 előadása, román, olasz, cseh, és angol bábjátékosok munkái közül a legjobbnak ítélte. Maliknak a rendezvény után néhány hónappal küldött, baráti hangvételű üdvözlétéből is érezhető az az elismerés, amelyet az együttes kapott a fesztiválon Karlovy Varyban. S érezhető az a baráti viszony is, amely Lenkefi Konrád számára hatalmas töltést és szakmai lökést adott.<sup>3</sup> A későbbiekben fontos volt Jan Malik szerepe, hiszen a Bábjátékos Napok egyikén részt vett zsűritagként is. 1966-ban, amikor Nemzetközi Bábjátékos Napok néven rendezték meg a találkozót, már régi ismerősként jár Békéscsabán.

Egyéb fontos események is hozzájárultak, hogy Lenkefi Konrád komoly tapasztalatra tegyen szert a fesztiválszervezésben. Ilyenek voltak például az amatőrök (jórészt bábszakkörök) számára megrendezett különböző szemlék. A Lökösházán, 1964-ben szervezett találkozón részt vett a Végegyházi Művelődési Otthon bábszakkörre A

---

<sup>2</sup> Jan Malik: cseh bábművész, rendező, drámaíró, dramaturg, elméleti szakember, színháztörténész, tanár. 1930-ban a prágai Károly Egyetemen végzett klasszikus filozófia szakon. Még diákként kezdett érdeklődni a bábszínház iránt. Az 1930-as évek elején szerzőként, színpadi rendezőként és játékosként is megismertette magát a modern bábszínházi mozgalomban. 1939-ben megalapította a Pražská Umělecká Loutková Scénát (Prágai Művészi Bábszínház), de arra törekedett, hogy professzionális bábszínházak hálózatát hozza létre az egész országban. 1948-ban bízták meg az Ústřední Loutkové Divadlo (Központi Bábszínház, ma Divadlo Minor) létesítésével Prágában és fióktelepeivel Brnoban, Liberecben, Kladnoban és České Budějovicében. Az 1950-es és 1960-as években a Prágai Központ Bábszínház igazgatója (1949-1966) és rendezője (1949-1971); az első bábrendező, aki jelentős nyomot hagyott nemcsak saját színházában, hanem a cseh bábművészet egész területén. Vö. *Prof. Dr. Jan Malik bemutatása*, elérhető URL cím: <https://wepa.unima.org/en/jan-malik/> a letöltés dátuma: 2020.04.29.

<sup>3</sup> „Kedves Barátaim! Bábegyüttesük alapításának jubileuma alkalmából őszinte elismeréssel adózom mindannak a nagy művészi, kulturális tevékenységnek, amelyet Önök végeztek az elmúlt tizenöt év alatt, és amely jelentőségben és színvonalban messze túlszárnyalja tevékenységük szokásos határait. A Bábjátékosok Nemzetközi Szervezete, az UNIMA 41 tagállama, valamint a magam nevében Lenkefi Konrádnak, az együttes vezetőjének és valamennyi munkatársának még alkotó sikert, boldogságot, jó egészséget kívánok az elkövetkezendő esztendő során. Őszinte szeretettel szorítva meg gondolatban mindannyiuk kezét, maradok Önök iránt barátsággal...” *A Napsugár Bábegyüttes Naplója*, 1964. október 20. Prof. Dr. Jan Malík, az UNMIA főtitkárának levele.



*bátor lovacska* című előadással, a Mezőkovácsházi Művelődési Ház bábszakköre, *Ha mindenki lusta volna* című előadásával, a Mezőberényi Úttörő Ház bábszakkörré A *legnagyobb öröm* című előadásával, az Orosházi Művelődési Ház bábszakköre *Két párosító* című előadásával és a Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes a *Vásárral*. A találkozó egyéb részleteiről nem áll rendelkezésre bővebb anyag, de a résztvevők névsorát és előadásaik címét tekintve fontos kérdést vet fel, hogy a sokszínű és igencsak eltérő képességű és képesítésű bábjátékosok milyen közös nyelvet tudtak beszélni. Mindazok mellett, hogy tudjuk, a bázis csoport, a Napsugár folyamatos kapcsolatban állt ezekkel a társulatokkal. A programot bővítette még egy bábu- és plakátkiállítás a helyi művelődési otthonban. A Napsugár naplójában a következő bejegyzést olvashatjuk 1964 május 3-án:

Igen szép eredményeket hozott a Lökösházi Bábjátékos Szemle. A szereplő szakkörök műsora modern és magas színvonalú volt, örömmel tapasztaltuk a Napsugár bábegyüttes jótékony hatását a megye bábszakköreire, mindazonáltal igen örvendetes, hogy ezen szakkörök igyekeztek egyéni arcot mutatni és nem utánozni a bázis csoportot.

Lenkefi.b, 1964, o.n.

1965 februárjában a Napsugár Bábegyüttes és a Balassi Táncegyüttes Agrigentóba utazott a Mandorlo In Fiore, azaz Virágzó Mandulafa elnevezésű nemzetközi folklór fesztiválra, ahol az azt megelőző 22 évben kizárólag tánccsoportok léptek fel. A meghívás oka a testvérvárosi kapcsolat és a Bábegyüttes nemzetközi híre volt. Az olaszországi út több nehézségbe ütközött – a társulat szerelvénye előtt Olaszországban kisiklott egy vonat, a Palermo és Agrigento közötti úton az őket szállító busz elromlott, így másfél napos késéssel érkeztek meg, amely miatt a három előadásos turnéból csak egy megvalósítására nyílt lehetőség –, ám az út mégis egy különleges ösbemutatóval zárult. Itt mutatták be ugyanis *Éljen a tavasz* című előadásukat, amellyel már 1964 decembere óta foglalkoztak. Kirobbanó sikert arattak, bár az olasz temperamentumos közönség kissé megijesztette őket az előadás közbeni beszélgetéssel, füttyüléssel, éljenzéssel. Mindennek ellenére a fesztivál szervezője nagy elismeréssel nyilatkozott az előadás után, megnyugtatta őket, hogy ez a nézői viselkedés az elismerés, az érdeklődés jele az olasz színházkultúrában. Ha díjjal nem is, de hatalmas tapasztalattal tértek haza, hiszen egy 22 évet maga mögött tudó nemzetközi fesztivál teljes háttérébe nyerhettek betekintést.

1965. április 10-11-én a Békéscsabai Bábjátékos Napok lebonyolítása előtt megkezdődött a saját bábfesztivál szervezésében való gondolkodás. Ez az a pont, ahol már a városvezetés, a fenntartó szervezet (KPVDSZ) és a megyei tanács is láthatóan támogatta egy országos hatókörű fesztivál megszervezését. Az elképzelés egy gyermekeknek szóló előadásokból összeállított bábfesztivál alapítása volt, az országban először. Emiatt nem túlzás színháztörténeti jelentőségűnek nevezni, hiszen már akkor megmutatkozott a legjobb amatőr csoportok között az a pár, amelyből később hivatásos bábszínházak nőttek ki. A békéscsabain túl ilyen volt a szombathelyi, a kecskeméti, a



kaposvári, a debreceni és a pécsi bábegyüttes is. A Napsugár naplóbejegyzéseiből tisztán kiderül, hogy úgy a városi, mint a megyei tanács rendkívüli lehetőségnek vélte az eseményt, és a fesztivál kezdetekor közös fogadást rendezett az ideérkező bábegyüttesek és azok vezetői számára. Jelen voltak Uhljár Mihály, a VB elnöke, Vrbovszki György, az MSZMP városi bizottságának titkára, Gajdács Pál, a Városi Tanács Művelődési Osztályának vezetője, Nátor Béla, a Városi Tanács Művelődési Osztályának népművelési felügyelője, Dr. Bakkay Tiborné, a Kecskeméti Óvónöképző tanára, Báron László, a kecskeméti bábegyüttes vezetője, Kós Lajos a pécsi, Pintér Borbála a szombathelyi, Dr. Kövér Béla a szegedi, Tóthné Horányi Ilus a debreceni bábegyüttes vezetői, és Lenkefi Konrád is.

A jelenlévő vendégek egybehangzó véleménye szerint a Békéscsabai Bábjátékos Napok a Városi tanács részéről igen nagy jelentőségű kezdeményezés, ha figyelembe vesszük, hogy a takarékoság évében hozták létre. Ezt a rendezvényt jelentősnek találták olyan szempontból is, hogy a város, felismerve a bábjáték fontos szerepét, anyagi és erkölcsi támogatást nyújtott a bábművészet fejlesztése érdekében.

Lenkefi.c, 1965, o.n.

A Naplóban ezek után a teljes fesztiválról szóló feljegyzés megtalálható, ezen belül a tartott előadások részletes elemzése is. Ahogyan a tájkonferenciákon és a bábjátékos találkozókön, a Békéscsabai Bábjátékos Napokon is szakmai vitán vehettek részt a fesztivál résztvevői, hogy megtudják, milyen előnyei és hátrányai, pozitívumai és negatívumai voltak előadásaiknak. Ám nemcsak az előadásokról, hanem a fesztivál megszervezésének további lehetőségeiről, a továbbfejlesztés perspektíváiról is szó esett. Az előadásokat és a fesztivált bíráló zsűri tagjai Hollós Róbertné, a Népművelési Intézet csoportvezetője, Koós Iván az Állami Bábszínház tervezőművésze, Óhidy Lehel, az Állami Bábszínház művésze, Vári Ferenc zeneszerző és Dr. Bakkay Tiborné voltak. Ezen a fesztiválon első ízben osztottak ki díjakat. A csoport díj első fokozatát a budapesti XIII. kerületi József Attila Művelődési Ház bábszakköre kapta, a *Görög Ilona* című népballada feldolgozásáért, megosztva a Napsugár Bábegyüttessel, az *Éljen a tavasz* című előadásért. Az egyéni játék kiemelt első díját Lenkefi Konrád kapta *Etűdök* című magánszámáért. Az előadás felnőtteknek szóló, különálló esti bemutatóként volt látható, amelyben Lenkefi a kor különböző zeneszámaira komponált etűdöket. Luis Armstrong *Wonderful World* című számát például egy életnagyságú pelikán báb énekelte benne tátogva.

Az *Éljen a tavasz*t Balogh Beatrix és Dudás István írta. Szerkesztette, tervezte és rendezte: Lenkefi Konrád. 1965 elején mutatták be Agrigentóban, Magyarországon pedig 1965. április 11-én láthatta először a közönség a fent említett Bábjátékos Napok alkalmával. Az előadásról tévéfelvétel is készült. Az *Éljen a tavasz* folklór elemekből álló, tavaszi népi és gyermekjátékokra épülő előadás. Három részből áll, az első rész címe: *A kiske küzése a faluból*. A kiske szalmából és rongyból összeállított bábu, amelyet a gyerekek készítettek a magyar falvakban, és a tél végén elégették vagy a patakba dobták





vagy kizavarták a faluból, hiszen a figura nem más, mint a tél jelképe, és a népszokás szerint a megsemmisítése vagy elűzése segíti a várva várt tavasz mielőbbi megérkezését. Amikor az előadásban elűzték a gyerekek a zöld emberkét, a tavasz jelképét hordozták körül a faluban, és virágos ágakkal, énekkel, táncsalalózták a tavaszt, amely nyomban meg is érkezett. A második rész címe *Párosító játék*. Ennek az alapja két népdal, amelyekben egy válogató legényről, a diákról volt szó és egy lányról, aki szintén sokat válogatott az őt kérő legényekből mindketten addig válogattak míg végül is egymást választották. Ezt a játékot nagylányok és legények szokták játszani az együttes egy érdekes formai megoldást választott a színpadi bemutatására. A dalban szereplő figurák naiv néprajzi stílusban nagy táblákra voltak festve, amelyeknek neve: népi tükrös. A befejező rész címe: *Tréfás lakodalom*. Ez a játék faluhelyen kedvelt és gyakori volt mind az egészen kis gyerekek, mind az ifjúság körében. A játék lényege, hogy a lányok és legények nagy lepedő alá rejtőztek, fejük fölé állatmaszkokat tartottak, a játékvezető lány pedig arról énekelt, hogy van pénze, azzal elmegy a vásárba, és tyúkot, libát, kecskét vesz. Amikor már sok állat összegyűlt, kijelentette, hogy kezdődhet a lakodalom. Lakodalmat tartani azonban vőlegény és menyasszony nélkül nem lehet, ezért a pénzen vőlegényt és menyasszonyt is vásárolt, ami után valóban kezdetét vette a lakodalom. A lányok és a legények ledobták magukról az állatmaszkokat, és a játék nagy körtáncsalalózt ért véget.

1965. június 10-én Fritz Wortellmann, a Bábszínházak Német Intézetének igazgatója levelet intézett a Magyar Művelődésügyi Minisztériumhoz, amelyben a Karlovy Varyban elért eredményre alapozva meghívta a Napsugárt a IX. Bochumi Bábfesztiválra (Lenkefi.d, 1965, o.n.). Sajnos a látogatás egészen 1967-ig váratott magára. Időrendben haladva két olyan eseményre kell kitérnünk, amely komoly befolyással volt Lenkefi Konrád rendezői munkásságára. Az egyik 1965. április 26-án történt, amikor az együttes hat tagja, köztük Lenkefi, Budapesten megtekintették az Állami Bábszínház – ahogyan a napló fogalmaz – „koncert műsorát”: Bartók *Fából faragott királyfi*-jét és Sztravinszkij *Petruská*-ját. Lenkefit különösen a *Fából faragott királyfi* története érintette meg. A naplóban a következőket írta:

Röviden talán azt lehetne erről beszélni, hogy ez a Bartók mű itt a bábszínhádon vált igazán Bartókivá. Megelevenedett a természet, a víz, a fák, az élettelen fabábú életre kelése itt a bábszínházi környezetben a bábszínház sajátos technikája folytán vált rendkívül elhíhetősévé. Mint a Bartók-zene, úgy a megelevenítés is modern volt. Fontos megjegyezni a kifejezési mód érthetőségét, amely nem mindennapi érdem. Az is megérthető a mesét, aki ennek előtte nem ismerte, nem is hallott róla.

Lenkefi.e, 1965. o.n.

A másik erős inspirációt egy bukaresti kiküldetés adta, amelynek során először találkozott a román kolindák világával. (A Bukaresti Nemzetközi Bábfesztivált 1965. szeptember 10-25 között tartották.) A későbbi magánbeszélgetésekből kiderült, hogy Lenkefi Konrád a fent említett látogatás és Kovács Ildikó ajánlására ebben az időszakban találta ki Bartók *Cantata Profana* című művének bábszínházi



alkalmazását, s ennek az előadásnak a sikere szintén hozzájárult az országos és a nemzetközi elismeréshez. A zenemű szövegének elemzése kapcsán Palkó István az alábbiakban összegzi a mű jelentőségét, azt is megvilágítva, hogy miért érdemes egy ilyen mélységű darabhoz nyúlni:

Kifejtve a művészi képnyelvből a hétköznapi köznyelvre ezt az eseménysorozatot, azonnal világossá válik előttünk, hogy a román nép megrázó »eredetmondájával« állunk szemben. [...] Az idézett szöveg a maga költői módján a román nép eredetét és népisége megtartásáért folytatott küzdelmét, a küzdelem néhány legfőbb szakaszát tárja föl. Ha ezt látjuk benne, ami elsődleges értelme, akkor megértjük egyrészt azt, hogy milyen nagy jelentőségű dologról is tudósít, másrészt pedig azt is átlátjuk, hogy Bartók miért nyúlt ehhez a témához, illetve e nagy témát rögzítő és őrző szöveghez.

Palkó, 1972, 970

Fontos továbbá még az a megjegyzése is, hogy „Bartók nem »megzenésítette« a népköltési szöveget, még csak nem is zenei párhuzamot írt melléje, hanem a másodlagos nyelvi visszaadás mögött álló elsődleges eseményt állítja vissza, éli át, jeleníti meg és tükrözteti vissza az ének-zene hangnyelvén” (Palkó, 1972, 970). Később több kritikában megjelent, hogy a színpadra állítás nem csupán illusztrációja Bartók darabjának, hanem képi újrafogalmazása, miközben együtt él a zenével és nem uralkodik rajta. Az előadás a Napsugár egyik legelismertebb darabjává vált, és elemzése külön tanulmány tárgyát képezi majd, hiszen már a hivatásos színházakat jellemző professionalizmust mutatja.

1965 decemberében Lenkefi Konrádot az UNIMA magyar központja felveszi az elnökség tagjai közé. Ezzel olyan lehetőséget kap, amelyet csak kevesen, hiszen ebben az időszakban a vidéki bábegyüttesek vezetői között egyedül Kós Lajos, a Pécsi Bóbita Bábegyüttes vezetője volt csak elnökségi tag, Szilágyi Dezső és Koós Iván, az Állami Bábszínház társulatának tagjai mellett. A tiszt betöltésével Lenkefi beeláthatott nemcsak a magyar bábjátékos élet zezugaiba, de első kézből értesülhetett a nemzetközi történésekről is. Nyilvánvaló, hogy ez a szerencsés lépés is hozzásegítette, hogy a fesztiválszervezésben is élen tudjon járni.

### **Az első nemzetközi rendezvény**

1966. január 3-án – a napló bejegyzései szerint ezen a napon adták közre az 1966. április 7-10 között megrendezésre kerülő Bábjátékos Napok meghívóját – egy újabb fesztivál szervezése indul meg. Olyané, amelynek megnevezése egy hangsúlyos jelzővel egészült ki: II. Békéscsabai Nemzetközi Bábjátékos Napok. (Az elsőt, amelyről fentebb írtam, 1965 áprilisában rendezték.) Az eseményre innentől kezdve nem csak hazai amatőr együtteseket hívtak meg, hanem külföldi hivatásos és amatőr bábegyütteseket is, ez esetben Königssteinből, Ljubjanából, Lublinból, Lörrachból és Prágából, azaz jellemzően a szocialista blokkból. Ez az első olyan vidéken rendezett nemzetközi



fesztivál 1945 után, amelyet az UNIMA is támogatott. Lenkefi ezzel elérte célját: olyan bábfesztivált szervezett Békéscsabán, amelyet már országokon átívelő érdeklődés övez. A meghívó világosan leírja a nevezési feltételeket. A nevező csoportok a bábjátékon belüli műfaji kötöttségek nélkül részt vehettek minden olyan repertoáron tartott műsorokkal, amelyet országos rendezvényen még nem mutattak be. Nevezhettek gyermek és felnőtt műsorokkal egyaránt, de a játékidő nem haladhatta meg a 60 percet. Azt is megtudhatjuk, hogy a csapatok szállását, illetve étkezését a rendező szerv állta (Lenkefi.f, 1966. o.n.). Még a díjazásról is említést tesz a meghívó: az együttesi és kamaraegyüttesi játék 1.-2.-3. díjait, valamint az egyéni játék 1.-2.-3. díjait is kiemeli 1000-5000 Ft közötti értékben. A meghívók, illetve a különböző sajtóanyagok immár grafikai szöveggel megfogalmazottak, és mindegyiken megjelenik az UNIMA logója. A szervezőbizottság üléséről tájékoztatást adott a *Békés Megyei Népművelési Bizottság* is:

A kibővített szervező bizottsági ülésen, amelyen részt vett dr. Szilágyi Dezső, az UNIMA magyar tagozatának elnöke, az Állami Bábszínház igazgatója, Telekessy Gézáné, a KPVDSZ kulturális osztályának vezetője, Uhljár Mihály, a békéscsabai városi tanács V.B. elnöke, Babák György, a békéscsabai városi tanács V.B. helyettese, Hollós Róbertné, a Népművelési Intézet munkatársa, megtárgyalták az 1966. április 7-10-ig megrendezésre kerülő II. Békéscsabai Nemzetközi Bábjátékos Napok előkészítésének és lebonyolításának operatív tervét.

Anon.b, 1966, 5

Rajtuk kívül ott volt még Lenkefi Konrád, a megyei Népművelési Tanácsadó bábos referense és Szemenkár Mátyás, a bábfesztivál titkára, aki szintén a Tanácsadó munkatársa volt.

Az ülésen az UNIMA magyar elnöke, Szilágyi Dezső bejelentette, hogy a pénzdíjazáson kívül az UNIMA diplomával is jutalmazza majd a legjobb előadást. (Anon.b, 1966, 5). Ez köztudottan hatalmas rangot jelentett a díjazottnak. A fesztivál munkáját nemzetközi zsűri is követte, amelynek elnöke Jan Malik professzor volt, aki Karlovy Vary óta követte a Napsugár Bábegyüttes munkáját. Folyamatosan kapcsolatban volt nemcsak az UNIMA magyar központjával, de Lenkefi Konráddal is. Egy áprilisi újságcikkben a következőket mondja:

Ismerek egy cseh-szlovák várost nem messze Prágától, Chrudim a neve. Körülbelül 40 ezren lakják, az is kulturális hely, és ilyen, mint Békéscsaba, melynek most igazi fesztivál légköre van. Ide hazai légkörbe érkeztem, igaz jó ismerőseimre akadtam a Napsugár tagjaiban, akiknek művészetében annak idején Karlovy Varyban én is gyönyörködhettem.

Új, 1966, 5

Malik a cikkben hosszasan beszélt az amatőr bábjátékos előnyeiről és mérföldköveiről, a végén pedig a Napsugárt méltatta: „Az igazi művész csak azt mondja, hogy szeretem a művészetet. Amiben a Napsugár annak idején Karlovy Varyban nagy



erkölcsi sikert aratott az elsőség mellé, az az, hogy nem ismerik a kérdést csak a művészet szeretetét" (Új, 1966, 5). A nemzetközi bábfesztivál komoly súlya nemcsak a meghívott magas rangú vendégek névsorában, hanem a dekorációban, illetve a fesztivál tállalásában is érzékelhető volt. A rendezvénynek helyet adó Békéscsabai Jókai Színház teljes portálja „bábfesztiválosítva” lett, illetve a környező utcák és terek is egyértelműen hirdették a nagyszabású eseményt. Már itt megmutatkoztak azok az alapvető fesztivál elemek, amelyek a későbbi bábfesztiválok állandó elemeivé váltak. Ilyen volt az ismerkedési est, amely egy rövid népi bemutatóval is kiegészült a Balassi Táncegyüttes segítségével, vagy a fesztivál megnyitóját megelőző bábos felvonulás, amikor minden itt tartózkodó csapat végigsétált bábjaival Békéscsaba főutcáján. Állandó kiegészítőivé lettek az eseményeknek a Munkácsy Mihály Múzeumban megrendezett tematikus kiállítások és a Katolikus Nagytemplomban megszervezett koncertek is. A zsúri neves bábos szakemberekből állt, úgymint Hollós Róbertné, az UNIMA magyar tagozatának titkára, Kovács Ildikó, a Kolozsvári Állami Bábszínház rendezője, Dr. Bakkay Tiborné, a Kecskeméti Felsőfokú Óvónőképző tanára, Borgulya András zeneszerző, Koós Iván, az Állami Bábszínház tervező művésze, Óhidy Lehel, az Állami Bábszínház bábművésze és Jan Malik professzor. A névsorból egyértelműen kitűnik, hogy Lenkefi Konrád eddigi építkezésének részei azok az emberek, akik most zsűritagként megjelentek. Lenkefi 1961 és 1966 között képes volt arra, hogy felépítsen egy olyan közeget, amelyben biztonsággal megszervezhet akár egy nemzetközi bábfesztivált is. Kevesen tudtak ilyen jó hatással lenni akkoriban a kultúraszervezésre és a bábos törekvésekre. S elgondolhatjuk azt is, mit jelenthetett abban az időben ez a fesztivál a szakmának, a bábos társadalomnak Magyarországon. A nemzetközi szervezés az UNIMA, a magyarországi pedig a Népművelési Intézet iránymutatásával zajlott. Lenkefi ezen a fesztiválon tervezte bemutatni a Bartók *Cantata Profanájából* készített előadását, ám ez nem valósult meg, mert nem sikerült ifjabb Bartók Bélától megszerezni az engedélyt, aminek főleg időbeli okai voltak. A Bábjátékos Napok műsorfüzetében a Napsugár Bábegyüttes bemutatója mellé kézírással egy szó van beírva: „elmaradt” (Lenkefi, g, 1966. o.n.). A bemutató elmaradása ellenére komoly kitüntetéssel ért véget a fesztivál a szervezőbizottság számára, hiszen az UNIMA különdíját ez alkalommal a kezdeményezésért, a szervezésért és a mintaszerű lebonyolításért a rendezők kapták meg. Már ekkor felvetődött a bábfesztivál kétévenkénti megrendezése is. A naplóban pedig, ahogyan az előző fesztivál alkalmával, úgy most is megtalálható a fesztivál összefoglalója.

### **Újabb külföldi turné és Bartók Béla *Cantata Profanájának* bábos feldolgozása**

Közel kétéves szervezés és tömérdek levelezés után a társulat 1966 októberében több állomásos turnéra indult: az áprilisi békéscsabai fesztivál közigsteini és lörrachi résztvevői segítségével jutottak el Svájcba és az NSZK-ba. A szervezésben a Német Bábjátékos Szövetség is segített, és az előadások bevételeiből finanszírozták a Napsugár szállását, étkezését, utazását. Lörrach, Bochum, Königstein, München voltak a kéthetes utazás állomásai. Bochumban a Német Bábjátékos Szövetség szervezésében egy amatőr



bábjátékos fesztiválon vettek részt, ahol egy francia, egy kanadai és egy svájci együttes mellett a Napsugár volt versenyprogramon kívüli meghívott. Az *Éljen a tavasz és Vásár* című előadásokat játszották sikerrel. „A bábosok kalandjáról” a *Békés Megyei Népiújság* 1967. január 10-13 között folytatásos cikksorozatát közölt Szemenkár Mátyásné tollából, aki a társulattal együtt utazott. A cikkekből nem sok szakmai részlet derül ki, annál több arról a családi hangulatról, amelyben az a pár nap telt. A hazatérés után megtörtént, amire vártak.

A napokban Békéscsabán járt ifjabb Bartók Béla, hogy megtekintse az előadást. Vele jött Óhidy Lehel, az Állami Bábszínház stúdiójának tanára és Sármándi Pálné, a KPVDSZ központi kulturális osztályának munkatársa. Az előadás megnyerte ifjabb Bartók Béla tetszését elsősorban azért, mint mondotta, mert a művet bábszínpadra alkalmazó Lenkefi Konrád Bartók művét tiszteletben tartva, a zene és a történet eljátszásának módszerét választotta. A bemutatót engedélyezte és az január végén a Jókai Színházban lesz irodalmi zenei műsor keretében.

Anon.c, 1966, 1

Ezzel igen fontos fordulóponthoz érkezett el a Bábegyüttes. Lenkefi alkotása végre játszható, a hosszas készülődés, tervezés után bemutatható. Ily módon pedig amatőr társulat elsőként mutatta be a *Cantata Profanát*, ráadásul olyan színvonalon, hogy nemsokára bekerült egy ismeretterjesztő (ifjú zenebarát) sorozatba, ahol sok ezer gyermek látható-hallható a Bartók-előadást. A premier 1967. január 14-én egy Bartók Béla emlékműsor keretein belül zajlott a Békéscsabai Jókai Színház nagyszínpadán. Fél évvel később, 1967. július 6-án Chrudimba, egy nemzetközi fesztiválra indultak a *Cantata Profanával*. A 22 tagú küldöttség a Népművelési Intézet és a prágai Művelődési Ház együttműködése révén juthatott el a találkozóra. Bár az előadás nem a versenyprogramban szerepelt, mivel a rendezők a fesztivál záró előadásának, a díjak átadása előtti műsornak szánták, a feljegyzésekből mégis az tűnik ki, hogy a legnagyobb sikerű előadás volt. A kilenc napos turné több helyszínt is tartalmazott, többek között Prágában is jártak, illetve különböző úttörőtáborban és gyárakban, ahol a *Cantata Profana* és az *Éljen a tavasz* című előadásokat játszották. Ezután újabb megmérettetés következett, hiszen november 17-20 között Pécsen rendezték meg a III. Országos Bábjátékos Napokat. (Ez nem tévesztendő össze a Békéscsabai Bábjátékos Napokkal. Ebben az időben sokan rendeztek hasonló eseményeket, de csak a név egybehangzó.) Pécsen ez a rendezvény alapozta meg a későbbi nemzetközi felnőtt bábfesztiválok sorát. A találkozón Magyarország 10 legjobb amatőr társulata mutatta be előadását, és a Napsugár itt is a *Cantata Profanát* játszotta.

A zsűri egyöntetű véleménye szerint a Napsugár Bábegyüttes produkciója messze fölülte állt a fesztivál mezőnyének, az együttes e műsorával két fődíjat nyert el. Megkapta a legkimagaslóbb művészi alkotás díját, és az UNIMA díszdiplomáját. Az utóbbi díjat azért kapta, mivel ez a műsor szolgálta legjobban az UNIMA célkitűzését a népek közti béke és a barátság ápolását.

Anon.d, 1967, 5



Időközben megszületett két újabb mű, a Kodály Zoltán szerzeményeiből bábszínpadra állított *Kádár Kata* és a *Mónár Anna*, így a *Cantata Profanával* együtt kiemelkedő „trilógia” jött létre. Mindkét előadás meghatározó volt a Napsugár életében, hiszen a Kodály által szerzett történetek beleillettek abba a koncepcióba, amelyet Lenkefi egyre komolyabban előtérbe helyezett. A népi ihletésű előadások kezdték meghatározni a társulat arculatát.

### A Nemzetközi Bábfesztivál

Talán nem túlzás azt állítani, hogy az elkövetkező év megkoronázása lett az elmúlt pár év munkájának, hiszen 1968 az I. Nemzetközi Bábfesztivál megszervezésének éve volt. Ahogyan az előző Bábjátékos Napokon a szervezőbizottság tagjai megígérték, elindulhatott a szervezés. Az első hírek 1968 márciusában jelentek meg, és hírt adtak arról, hogy Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország, az NDK és az NSZK legkiválóbb külföldi társulatai, illetve Magyarország hat legjobb együttese fog részt venni az eseményen (Anon.e, 1968, 5). Különleges momentumként definiálható ez a bábfesztivál, hiszen Békéscsaba fennállásának 250. évfordulóján az egyik legkiemelkedőbb városi rendezvény volt. Az alkalomra közös bélyeget adott ki a Magyar Posta és a város, amelyen a bábfesztivál logója és a város 250. évfordulójára készített grafika is látható volt. A város tereit, kirakatait ismét feldíszítették a bábfesztivál dekorációs elemeivel és bábokkal, a találkozó kezdetén pedig a Munkácsy Mihály Múzeumban olasz, német, francia, szovjet és csehszlovák bábukból, plakátokból, illetve magyar bábfigurákból nyílt tárlat. A fesztivál szervezésében tetten érhető a folyamatos építkezés nyomai. Újabb lépcsőfokot jelentett egy világhírű művész meghívása: Szergej Obrazcov, a Szovjetunió érdemes művésze, a Moszkvai Központi Bábszínház igazgatója a fesztivál zsűrijének elnöki feladataira lett felkérve. Lenkefi Konrád elbeszélése alapján bátor vállalkozás volt az ekkorra már világhírűvé vált „mester” meghívása. A *Nők Lapja* cikkében így nyilatkozik Obrazcov: „Minek köszönhetjük, hogy a világ bábművészetének vezető egyéniségeként elvállalja egy amatőr fesztivál zsűri elnökségét és itt láthatjuk Békéscsabán? Álmomban megjelent az Isten és azt tanácsolta utazzak Békéscsabára” (Földes, 1968. o.n.). Érezhető, hogy Obrazcov ironikus művész, de mindezek mellett elhivatott a bábjátékosok segítése iránt is, hiszen így folytatja: „Erre a kérdésre nem szívesen válaszolok mert ebben valamiféle csodálkozás érződik, hogy én, a »nagyember« hogyan jöhöttem el egy ilyen kis fesztiválra? Én pedig az ilyenfajta ellentétnek még a látszatát is kerülni szeretném. De ha mégis ragaszkodik a felelethez, megmondom. Meghívtak, én pedig nagyon szeretem Magyarországot, volt időm, hát eljöttem.” A nagy hatású művész 1950-ben, majd '53-ban hatalmas sikert aratott Budapesten színházával, a Moszkvai Központi Bábszínházzal. 1953-ban „az április 7-ig tartó vendégjáték komoly iskolát jelent az amatőr bábjátékosoknak, Bod Lászlóék<sup>4</sup> is lemérhetik hol tart a magyar

<sup>4</sup> Bod László az Állami Bábszínház első igazgatója volt.



bábszínház. A bábművészet iránt eddig mutatkozó társadalmi közömbösség egyik napról a másikra megszűnik, mintha felszállt volna a bábjátékot körülvevő köd, egyszeriben széles rétegek kezdenek rajongani az addig lenézett, semmibe vett művészeti ág iránt. [...] előadásai együtt és külön-külön is képesek arra a hatásra, amit Obrazcov »a gyermekké varázslás művészeté« -nek nevez” (Selmeczi, 1986, 41-42). Az akkori bábos szakmai vezetés sokat tanulhatott a moszkvai színingazgatótól. Az azt követő években érezhetően megváltozott a bábszínházi élet, obrazcovi mintára kezdtek el előadásokat létrehozni, és ami nagyon fontos, Obrazcov hatására kezdték újraértékelni a nemzeti, népi ihletésű előadásokat, amelyeket a színházak államosítása idején szinte teljesen letaroltak. Egy ilyen jelentőségű vendég meghívása tehát nemcsak bátorság, hanem kiemelkedő szakmai döntés is volt. Obrazcov megnyitó beszédében a következőket mondta: „Mi a boldogság? Kétségtelenül akkor lehetünk igazán boldogok, ha érezzük, hogy szükség van ránk. A legnagyobb boldogság, ha az emberre hazájának van szüksége. A bábjátékosok gyakran képviselik hazájukat az ország határain túl is, felelősségteljes művészi helyzetállásukkal részesei az igazi, a legnagyobb boldogságnak” (Lenkefi.h, 1968, o.n.). Számomra ez a pár mondat foglalja össze legjobban azt a hangulatot, amelyet a szervezőbizottság és a társulat számára jelenthetett az esemény. Az egyéni és közösségi munka, amelyet a fesztivál szervezésében önkéntesen végeztek, illetve a társadalmi felelősségvállalás, amely kijárta, hogy ne csak a szűkebb pátria, de a nemzetközi bábjátékos élet résztvevői is bemutatkozhasanak, mind benne sűrűsödnek ebben a pár, kissé patetikusnak tűnő mondatban. Az 5 napos találkozón 18 előadást láthattak a résztvevők. Végül az NSZK-ból, Jugoszláviából, Csehszlovákiából, az NDK-ból, a Szovjetunióból és Romániából érkeztek külföldi csoportok, a magyarokat a pécsi Bóbita, a kecskeméti Ciróka, a kaposvári Pacsirta és Csiri-biri, a debreceni Ludas Matyi, és az Angyalföldi Bábgyűttesek képviselték.

A siker nem maradt el. Lenkefi Konrád 1961-től kezdődő építkezése kiteljesedett, és egy hivatásos színházhoz hasonló, elhivatott munkát mutatott. Az első fesztivályőztes előadás, a *Vásár* megteremtette annak lehetőségét, hogy a társulattal együtt magasabb, országos, sőt nemzetközi szintre léphessen. Ennek hatására számos olyan eseményen tudott részt venni, amelyek pozitívan befolyásolták a Napsugár életét. A bábos mozgalomban betöltött vezető szerep és a magas művészi igényű, kivitelű előadások egyaránt segítettek, az elismerést pedig a szakmai felkészültségen keresztül érte el. Az alulról építkezésben, az élethelyzetek elemzésében és a problémák leküzdésében, a szisztematikus haladásban gondolkodó vezető mindenkor a társulat továbblépésének jövőjét kereste. Mintegy hét év leforgása alatt juttatta el a társulat az országos elismertséghez és a nemzetközi sikerekhez. A kapcsolatrendszer kiépítése, a művészi koncepció és a kiemelkedő előadások létrehozása egyértelműen azt jelzik, hogy Lenkefi az 1960-as években kiforrott színházi személyiséggé vált. Az együttes díjai, a nemzetközi meghívások és elismerések mind-mind arra utalnak, hogy nagyra becsült tagja lett a bábos társadalomnak nem csak ő maga, de az általa vezetett Napsugár Bábgyűttes is.



## BIBLIOGRÁFIA

- Anon.a, 1962. Nemzetközi sikert aratott a „Napsugár” Bábegyüttes. *Mérleg. A Kereskedelmi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezetének lapja*, Budapest, 1962. dec., 9.
- Anon.b, 1966.. Békés Megyei Népújság, Ülést tartott a II. Békéscsabai Bábjátékos Napok szervező bizottsága, Békéscsaba, 1966.jan. 26., 5.
- Anon.c, 1966. Ifj. Bartók Béla Békéscsabán. *Békés Megyei Népújság*, Békéscsaba, 1966. dec. 18., 1.
- Anon.d, 1967. Két fő díjat nyert a Pécssett megrendezett III. Országos Bábjátékos Napokon a békéscsabai Napsugár Bábegyüttes. *Békés Megyei Népújság*, Békéscsaba, 1967. dec. 2., 5.
- Anon.e, 1968. Nemzetközi Bábfesztiválra készülnek Békéscsabán. *Békés Megyei Népújság*, Békéscsaba, 1968. márc. 5., 5.
- FÖLDES Anna, 1968. Boldog Bábosok. *Nők Lapja*, XX évf. 28. sz. 1968. júl.13., o.n.
- KOVÁCS Ildikó, 1974. *Báboskönyv*, Bukarest: Kriterion., 10.
- LENKEFI Konrád.a, 1964. Prof. Dr. Jan Malík az UNIMA főtítkárnak levele. *A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplója*, 1964. okt. 20. o.n.
- LENKEFI Konrád.b, 1964. A Napsugár jótékony hatása. *A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplója*, 1964. máj. 3., o.n.
- LENKEFI Konrád.c, 1965. A Városi Tanács felfigyel a bábos rendezvények fontosságára. *A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplója*, 1965. ápr. 15., o.n.
- LENKEFI Konrád.d, 1965. Levél Fritz Wortellmantól. *A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplója*, 1965. jún. 10., o.n.
- LENKEFI Konrád.e, 1965. Látogatás az Állami Bábszínházban. *A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplója*, 1965. ápr. 26., o.n.
- LENKEFI Konrád.f, 1966. Meghívó az 1966-os Nemzetközi Bábjátékos Napokra *A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplója*, 1966. január 1., o.n.
- b, LENKEFI Konrád.g, 1966. A II. Békéscsabai Bábjátékos Napok műsorfüzete. *A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplója*, 1966.április 10.
- LENKEFI Konrád.h, 1968. Szergej Obrazcov beszéde az első békéscsabai Nemzetközi Bábfesztiválon. *A Békéscsabai Napsugár Bábegyüttes naplója*, 1968. jún. 30., o.n.
- ÚJ Rezső, 1966. Mintha régi ismerősök lennénk. *Békés Megyei Népújság*, Békéscsaba, 1966. április 9., 5.
- PALKÓ István, 1972. Bartók Béla Cantata Profaná-jának szövegéről. *Híd*, 1972/7–8. 966–977.
- SELMECZI Elek, 1986. *Világhódító bábok*, Budapest: Corvina. 41-42..